СВОБОДА SVOBODA

УКРАЇНСЬКИЙ ДНЕВНИК — UKRAINIAN DAILY

УРЯДОВИЙ ОРГАН ЗАПОМОГОВОЇ ОРГАНІЗАЦІЇ УКРАЇНСЬКИЙ НАРОДНИЙ СОЮЗ В ЗЛУЧЕНИХ ДЕРЖАВАХ АМЕРИКИ.

OFFICIAL ORGAN OF THE UKRAINIAN NATIONAL ASSOCIATION, Inc.

ТРИ ЦЕНТИ. РІК XLI. Ч. 15. Джерзи Сіті, Н. Дж., пятниця, 20 січня 1933. VOL. XLI. No. 15. Jersey City, N. J., Friday, January 20, 1933. THREE CENTS.

ФЕДЕРАЦІЯ ПРАЦІ ПРОТИ ОБНИЖУВАННЯ ПЛАТЕНЬ.

ВАШИНҐТОН. — Вилєм Ґрін, президент Американської Федерації Праці, розіслав до сенаторів письма, в яких взиває їх не голосувати за знижку платень федеральних урядовців. Ґрін каже, що зорґанізоване робітництво є проти такої знижки, бо це не є ніяка ощадність. Це тільки вказівка для приватних підприємців, щоби вони пішли тою самою дорогою і далі знижували заробітні платні.

Таке обнижування платень, каже Ґрін, тільки побільшує крізу. Бо теперішні часи вимагають того, щоби маси якнайбільше купували, та щоби піднеслися ціни на товари. Мусить збільшитися попит на товари, склепи мусять наповнитися свіжими товарами, а тоді рух у фабриках збільшиться і буде праця для безробітних.

Обнижування заробітних платень обнижує життєву стопу. А коли покупна сила населення через зменшування платень ще більше зменшиться, тоді не буде ніякого вигляду на поправу економічних відносин.

ВІД 34 РОКІВ НЕ БУЛО ТАКОЇ НИЗЬКОЇ ПЛАТНІ НА ФАРМАХ.

ВАШИНҐТОН. — Хліборобсько-економічне бюро подає, що теперішня платня за роботи на фармах є така, як тому 34 роки. А в деяких північних стейтах не платять робітникам нічого, а тільки дають приміщення і харч.

КВЕЗОН ПРОТИ ЗАКОНА ПРО НЕЗАЛЕЖНІСТЬ ФИЛИПИН.

МАНІЛЯ. — Мануель Квезон, президент филипинського сенату, заявив представникам преси, що ухвалений американським конгресом закон про незалежність Филипин не приносить островам ніякої свободи. Він каже, що филипинська леґіслятура його не прийме. Це не є закон про незалежність Филипин, каже Квезон, а тільки закон тарифовий, проти филипинських продуктів.

Квезон твердить, що тепер Филипинам не лишається нічого іншого, як зажадати негайної незалежности, бо в такім випадку не жде їх теж під економічним оглядом нічого гіршого як те, що їм дає конґресовий закон про незалежність, яка має прийти аж за 12 років.

СТУДЕНТИ РАДІЮТЬ.

МАНІЛЯ. — Филипинські студенти не звертають уваги на нарікання филипинських політиків, а раді, що в конгресі перейшов закон про незалежність Филипин.

УРЯД НЕ ХОЧЕ ПОПЕРТИ КЛИЧА „КУПУЙ АМЕРИКАНСЬКЕ".

ВАШИНҐТОН. — Департамент торговлі не хоче офіціяльно попирати націоналістичну аґітацію „купуй американське". Каже, що такого клича не треба брати з патріотичного боку, а з економічного. І тому треба мати на увазі, що уряд не може своєю аґітацією нищити сотки чи тисячі підприємств, які займаються імпортом. Треба теж памятати, що Америка дуже багато експортує, та що інші держави можуть не допустити до себе американських товарів. А тисячі підприємств жиють з того експорту. Америка є теж великим вірителем і тому мусить дозволити довжникам сплачувати довги і товарами, інакше готова втратити свої капітали.

РУЗВЕЛТ КОНФЕРУВАТИМЕ З ГУВЕРОМ.

ВАШИНҐТОН. — Нововибраний президен Рузвелт висказав побажання побачитися з Гувером і переговорити деякі справи. Гувер запросив Рузвелта на пятницю. Мабуть говоритимуть про справу воєнних довгів і економічну конференцію.

ШАХРУВАЛИ ПРИ ВИБОРАХ.

НЮ ЙОРК. — Чим довше тревають доходження у справі виборів мейора, тим більше знаходять виборчих надужить. Покищо обжаловано вже за виборчі ошуства членів 30 виборчих округів. Виходить, що найбільші ошуства роблено з голосами, які були віддані на попереднього мейора Мек Кі.

ДЕМОКРАТИ ГОТУЮТЬСЯ ДО ВЕЛИКОЇ ПАРАДИ.

ВАШИНҐТОН. — Демократи хочуть зробити з інавґурації Рузвелта, яка відбудеться 4 березня, велику параду, свого роду ювилей партії. Вже роблять степеницю для 59,000 людей, котрі могли би придивлятися церемонії.

ПОЗИВАЄ ЗА ТЕ, ЩО ВІДОБРАВ ЙОМУ ЛЮБОВ ЖІНКИ.

НЮ ЙОРК. — Джеймс Стилмен, банкир, відомий зі своїх розводових скандалів, знову є на сторінках газет. Позиває його Люк Рошфорт, брокер з Монтреалю, і домагається відшкодування в сумі $1,000,000, за те, що Стилмен романсував з його жінкою, яка нібито перестала через те любити свого чоловіка. Стилмен подає, що він зпочатку не знав, що місис Рошфорт була замужною жінкою. А пізніше довідався, що вона бере від нього гроші та пересилає свому чоловікови. І побачив, що це якась змова, щоби його використати.

ЖИДИ КОЛЬОНІЗУЮТЬ ТРАНСЙОРДАНІЮ.

Жидівське кольонізаційне товариство в Єрусалимі одержало від арабського короля право на виарендування на 99 років хліборобських земель у Трансйорданії для кольонізації їх жидівськими хліборобами. До цього часу Жиди не осідали на землю за межами Палестини. Сподіваються, що тепер почнеться приплив жидівських кольоністів з европейських держав.

ДОМАГАЮТЬСЯ ПОЛІПШЕННЯ ВІДНОСИН У КАНАДІЙСЬКИХ ТЮРМАХ.

Канадійські товариства допомоги вязням звернулися до домініяльного міністра справедливости з резолюцією в справі поліпшення відносин вязнів у канадійських тюрмах. Між іншим поручають вони завести лагіднійший реґулямін для вязнів, встановити мінімум заробітної платні для вязнів, створення спеціяльного дорадчого горожанського комітету для справ вязнів кожної тюрми та щоби тих вязнів, які брали участь в останніх розрухах у тюрмі в Портсмут та Ст. Винсент де Поль, передано судам, які судилиб їх після звичайної карної процедури.

Міністер приобіцяв взяти під увагу пропозиції товариства.

ЛИШЕ РЕКЛЯМА МОЖЕ ЗАРАДИТИ КРІЗІ.

(УП) Німецький реклямовий союз ухвалив з нагоди нового року випустити зазив до всіх, що лише збільшена рекляма може зарадити господарській крізі в світі, бо вона збільшить оборот гроша і збут товарів. Публиці треба показати, що вона має купувати, а вона купить усе і в той спосіб збільшиться оборот. Є ще дуже багато способів реклями, яких нині не використовується. А вониб могли принести неодному підприємству солідні зиски. При кінці говориться, що рік 1933 мусить принести так усіми бажане спасення, зглядно бути зворотним роком у всьому життю. Від цього року повинен початись розвій господарства, а не його занепад.

14 ЛЮДЕЙ АРЕШТОВАНО ЗА „БУНТ" У ДОПОМОГОВІЙ КЕМПІ.

14 чоловіків арештовано за „бунт" у допомоговій кемпі в Су Лукавт, Онт., підчас якого ранено трох поліцменів. Підчас „бунту" один з арештованих, Іван Короп, уживав сокири і нею ранив поліцменів. В кемпі було 200 чоловіків. Поліція не могла дати собі ради зі збунтованими людьми й арештувавши 5, відступила, щоби в неділю вдарити на кемпу другий раз зі скріпленими силами. Люди були заскочені несподівано і вже не ставили опору. Між 14 арештованими є такі славянські імена: Тома Спанюк, Фред Мелавко, Майк Федірків, Іван Февчук. Три останні дістали по 6 місяців, а поставлено їх перед поліційного судю. Короп, якого вважають провідником бунту, буде поставлений перед лаву присяглих під закидом намагання душогубства.

Бунт у кемпі вибух тоді, коли її мешканцям приказано розізтися по роботах при будові доріг.

БОЛЬШЕВИЦЬКА ФАБРИКА ФАЛЬШИВИХ ПАШПОРТІВ У БЕРЛІНІ.

Берлінська політична поліція викрила одну з найбільших централь фальшивників пашпортів. Коли урядові ввійшли до кімнати, де містилося бюро цеї централі, побачили великий склад пашпортових блянкетів усіх держав. Фальшивники мали печатки майже всіх більших дирекцій в Европі й готові факсиміля з підписами урядників, що виставляють пашпорти.

Слідство виявило, що згадана централя фальшивників пашпортів стояла з вязку з німецькою комуністичною партією, і з властями комінтерну. Поліція арештувала двох фальшивників, Келінґа і Ремера. Здогадуються, що оба арештовані стояли на услугах великої шпигунської організації.

З НІМЕЦЬКОЇ АРМІЇ.

(УП) У 1932 році відвідали німецьку армію 178 чужих старшин, з яких 95 побули тиждень, 39 місяць, і 44 довше як місяць. У цих відвідинах не брали участи старшини польські, французькі і бельгійські. Також німецькі старшини їздили на відвідини чужих армій дуже часто.

І на спортовому полі має німецька армія чимало успіхів: в области кінної їзди, їзди на лещетах, в бігу на віддаль, в легкій атлетиці і пливанню, в стрілянні і літанні і в моторовому спорті. В тому році зайшли деякі зміни в обсаді вищих командних місць німецької армії. Як відомо, військовий міністер Шляйхер став заразом канцлєром Німеччини. В серпні 1932 року німецька армія була в загостреному поготівлі з огляду на заведення вимкового стану в провінції Бранденбурґ. В багатьох випадках вжито було війська до ратунку населення перед „катастрофами, як пожежі, повені ітп. Досі ще є коло 13,000 бувших активних німецьких вояків без заняття, а це внаслідок загального безробіття. Всі вони вислужили по 12 літ у війську. Дуже важливим є факт, що німецька армія бере участь також у допомоговій акції для голодуючого населення підчас зими минулого і цього року. Дуже багато вояків осіли на ріллі. В часі служби одержали в цьому напрямку практичний вишкіл. Назагал треба замітити, що служба в німецькій армії дає воякови не лише військовий вишкіл, але й освіту для цивільного життя, що не водиться по інших арміях.

СУД НЕ ХОЧЕ СТАВАТИ В ДОПОМОГУ КОМУНІСТАМ.

Суддя Крокет з найвищого суду Канади відкинув аплікацію за спинення поступовання в злуці з депортацією 10 здогадних комуністів, передержуваних у Галіфаксі іміграційним урядом для депортації. Аплікація була, щоби суд припинив депортацію, бо засуджені хочуть апелювати до найвищого трибуналу Британської Імперії, королівської ради.

Між засудженими на депортацію є: Данило Хоміцький з Вінніпеґу, Стефан Ворожбит з Монтреалу, Іван Сембай з Едмонтону і кілька Німців та Фінляндців.

УКРАЇНСЬКА ПРОГРАМА НА РАДІО.

Заходами „Української Сокільської Орхестри", 445 E. 9 St., N. Y. C., під проводом дир. О. Даниловича, відбудеться в цю неділю, 22-го січня, у годині 2:45 пополудні, українська проґрама на радію зі стації W-W-R-L, 1500 k.c.

Анонсує гр. П. Задорецький.

ЗНОВ ШПІОНАЖА В ПОЛЬЩІ.

У Ґдині розстріляно Яна Кропідловського, офіцира морської авіяції, та повішено двох Німців за шпіонажу на користь Німеччини. В самім тільки жовтні в Польщі страчено 8 радянських та одного німецького шпигуна.

ДЕВІЗОВІ ПОЛЕКШІ В АВСТРІЇ.

(УП) Австрійський уряд постановив дозволити чужинцям, які їдуть до Австрії, вводити з собою чужу валюту в довільній висоті. Лише при переїзді границі висота грошей мусить бути зазначена в пашпорті, бо в противному випадку не випустять нікого з Австрії, коли буде мати в себе більше ніж 500 австрійських шілінґів у чужій валюті, а 200 шілінґів в австрійській валюті. В комунікації з Німеччиною суми ці підвищено до 1,000 шілінґів на особу, як також дозволено мати з собою чеки і вкладкові касові книжки.

ПОДРУЖЕ ВЕЛИКАНІВ.

В одному гамбурському костелі відбувся шлюб циркових артистів-великанів. Молодий високий 224 цм., молода 219 цм. На шлюб прийшли великі товпи цікавих, які перервали поліційний кордон, що беріг новоженців. Великанському молоду пару попереджували в дорозі до вівтаря три пари дружок і дружбів, якими були ліліпути, що виступають у місцевім цирку.

РЕНТҐЕНІВСЬКІ ПРОМІНІ ПРОТИ СЛІПОТИ.

Професорови віденської університетської клініки, Сґаліцерови, вдалося усунути в кількох випадках сліпоту при помочи рентґенівських променів. Він мав багато пацієнтів, що хворіли на мозок, внаслідок чого очні нерви переставали бути вразливими й наступала сліпота. Досі медицина була безсильна на того роду недуги й пацієнти вмирали. Щойно проф. Сґаліцер почав боротися з тією недугою при помочи рентґенівських промінів і вислід представляється гарно. Були такі пацієнти, що вже кілька літ не бачили на очі, а при помочі рентґенівських промінів знову прозріли.

ВЕРТАЮЧИСЯ З РОБОТИ, ВІДМОРОЗИВ ОБІ НОГИ.

Що канадійська зима цього року не жартує, доказує отсей примір. Роберт Смит, 24-літній робітник у робітнях Канадійських Національних Залізниць у Трансконі, вертався в 3 годині рано 15 грудня м. р. з нічної роботи до дому. Був убраний у звичайне робітниче одіння. Умучення, сильний мороз і контраст між теплою робітнею й температурою на дворі мабуть перемогли його. Він упав і пів до осьмої рано інший робітник знайшов його на заулку без притомности, з обома ногами замерзлими по коліна.

ТРОЦЬКИЙ ОБВИНУВАЧУЄ СТАЛІНА В СМЕРТИ СВОЄЇ ДОНЬКИ.

СТАЛІН ПІМСТИВСЯ НАД ТРОЦЬКИМ ТИМ, ЩО ПЕРЕСЛІДУЄ ЙОГО ДІТИ.

БЕРЛІН (Німеччина). — Місцеві ґазети опублікували лист Л. Троцького, який він написав 12 січня на острові Прінкіпо з нагоди трагічної смерти його доньки Зинаїди Волкової. Троцький у цьому листі звертається до Центрального Комітету Комуністичної Партії з заявою, що Сталін привів до самогубства доньку Троцького, Волкову. По наказу Сталіна мужа Волкової вислано на Сибір, а їй большевицький уряд дозволив був виїхати за кордон для лікування.

Та большевики почали домагатися від німецької поліції, щоби вона вислала з Німеччини Волкову, а разом з тим самі не давали їй можности приїхати до Росії. Нарешті вони позбавили Волкову російського громадянства, чим остаточно унеможливили її поворот до Росії, де в неї, крім мужа, проживає також донечка. Ця пімста аґентів Сталіна над жінкою, яка не займалася політикою, привела Волкову до одчаю й самогубства.

Троцький закінчує свій лист висловленням певности, що прийде час, коли й Сталінови доведеться дати відповідь за свої вчинки.

ІТАЛІЯ НЕ ВІДНОВЛЮЄ ТОРГОВЕЛЬНОГО ДОГОВОРУ З РОСІЄЮ.

РИМ (Італія). — Італійський уряд офіційно повідомив радянський російський уряд, що від 6 лютого Італія касує свій торговельний договір з Росією. Італія заявляє, що большевики не дотримали умов договору й тепер більше привозять свого краму та сировини до Італії, ніж купують італійських виробів. З такої торговлі Італія не має ніякої користи.

ЯПОНІЯ НЕ ПРИЙМЕ ПРОПОЗИЦІЙ ЛІҐИ НАЦІЙ.

ЖЕНЕВА (Швайцарія). — Ліґа Націй згодилася на вимогу Японії не закликати представників Злучених Держав та Росії до спільного обговорення з представниками Ліґи Націй справи Манджурії, якщо Японія прийме всі інші домагання Ліґи Націй. Між тими домаганнями головне те, що Ліґа Націй хоче випровадження японських військ з Манджурії й відновлення китайського суверенітету над Манджурією.

Думають, що Японія цих вимог не прийме. Японська делеґація в Женеві звернулася до свого уряду в Токіо за новими інструкціями. Тимчасом усі праці Ліґи Націй у справі Манджурії остаточно спаралізовані.

МОЖЕ ВИБУХНУТИ ФОРМАЛЬНА ВІЙНА МІЖ КИТАЄМ ТА ЯПОНІЄЮ.

ПЕКІН (Китай). — Зі сторони уряду Манджурії вже призначено головнокомандуючого військами, які оперують у провінції Джеґол. Таксамо й зі сторони Китаю призначено командуючого китайськими військами, які боронять Джеґол та які мають повести дійсну війну проти злучених японсько-манджурських військ.

Можливо, що боєві операції скоро перейдуть на територію північного Китаю. Японські літаки готові бомбардувати китайські війська, які купчаться на території Китаю біля самої границі провінції Джеґол.

В горах Такушан Японці знайшли 380 трупів китайських жовнірів, які замерзли, боронючи свої позиції від Японців. Всі жовніри були в літніх уніформах. Вони ще перед морозами відбили всі японські атаки на їх позиції.

КРІВАВЕ ПОВСТАННЯ НА КУБАНІ.

БЕРЛІН (Німеччина). — З ріжних джерел підтверджують відомости, що на Кубані дійсно було велике повстання, в якому брали участь кілька тисяч кубанських козаків та селян. Повстанці були захопили значний район і витримали більше ніж тиждень кривавих боїв з частинами червоної армії та військами чеки.

Здавивши повстання, большевики в страшний спосіб розправлялися з повстанцями, розстрілюючи їх масово та тисячами висилаючи на Сибір, Соловки та в інші місця большевицько-радянської каторги.

НІМЕЧЧИНА НЕ ХОЧЕ ВІДМОВЛЯТИСЯ ВІД СВОЄЇ РІКИ.

БЕРЛІН (Німеччина). — Німецький уряд відмовився ратифікувати правила плавби по ріці Одрі, які виробила спеціяльна комісія, що була утворена на підставі версайського мирового договору. Тим договором було оголошено ріку Одру інтернаціональною, щоби по ній могли свобідно плавати судна Чехословаччини, Польщі та інших держав.

Німеччині відібрано всі права на ріку, що протікає через її територію, а для управи рікою мала утворитися спеціяльна комісія з представників: Німеччини, Польщі, Чехословаччини, Англії, Франції, Данії та Швеції.

"SVOBODA" (LIBERTY)
FOUNDED 1893
Ukrainian newspaper published daily except Sundays and holidays at 81-83 Grand Street, Jersey City, N. J.
Owned by the Ukrainian National Association, Inc.

Edited by Editorial Committee.

Entered as Second Class Mail Matter at the Post Office of Jersey City, N. J. on March 30, 1911, under the Act of March 8, 1879.

Accepted for mailing at special rate of postage provided for in Section 1103 of the Act of October 3, 1917, authorized July 31, 1918.

SUBSCRIPTION RATES:		ПЕРЕДПЛАТА:	
Three cents a copy		Поодинокe число три центи.	
One year	$ 7.00	На рік	$ 7.00
Six months	$ 3.75	На пів року	$ 3.75
Three months	$ 2.00	На три місяці	$ 2.00
Foreign and Jersey City Rates:		В Джерзи Сити і Заграницею:	
One year	$10.00	На рік	$10.00
Six months	$ 5.00	На пів року	$ 5.00
Three months	$ 2.75	На три місяці	$ 2.75

За оголошення редакція не відповідає.

За кожду зміну адреси платиться 10 центів.

Тел. „Свободи": Mongomery 5-0498. Тел. У. Н. Союза: Montgomery 5-1838.

Адреса: "SVOBODA", P. O. BOX 346, JERSEY CITY, N. J.

ЗАКОН ПРО НЕЗАЛЕЖНІСТЬ ФИЛИПИН

Проєкт незалежности островів стався законом.

Поминаючи всі ті застереження і вимоги, які мусять бути здійснені, щоби Филипини стали дійсно незалежними, факт остається фактом, що незалежність Филипин є тепер у руках самого филипинського народа. А це не є буденна подія, коли зважиться, що филипинський нарід втратив свою свободу ще в 1565 р. І це є великий здобуток, коли зважити, що Филипинці майже на протязі цілого останнього століття завжди підносили бунт і домагалися свободи. А освободившися при допомозі Злучених Держав від Еспанії й підпавши під охорону Злучених Держав, не зважаючи на великі зміни на ліпше, які зайшли на Филипинах завдяки американській адміністрації, Филипинці постійно, на протязі останніх 30 років, домагалися від американського уряду і конґресу визнання цілковитої незалежности. Вже навіть у 1915 р. перейшов був законопроєкт про таку незалежність у палаті послів, але застряг у сенаті. Доперва тепер перейшов він в обидвох палатах, мимо спротиву президента й членів його кабінету.

Сам закон про незалежність Филипин критикують всіляко. І запевняють, що його не прийме филипинська леґіслятура. Кажуть, що президент Гувер мав слушність, що заложив спротив, бо закопроєктована незалежність є економічною руїною для Филипин, а попри те висуває можливість ріжних інтервенцій на Далекім Сході. З того боку найбільше бояться загарбання Филипин з боку Японії, а можливо й Китаю.

Одні підносять дуже високо конґрес і американський нарід за те, що додержали слова і, підготовивши Филипини до самоврядування, признають їх добровільно незалежними, а другі твердять, що тут не заважили ніякі ідеали, а тільки „цукор і кокосовий олій". Під тим останнім розуміють натиск американських фармерів, котрі бажають незалежности Филипин, щоби позбутися конкуренції й цлами відгородити Филипини від Злучених Держав.

Отже ріжно можна глядіти на те признання незалежности Филипинам. Але одного не можна заперечити, що коли Филипинцям свобода дорожча всього, як це вони досі представляли, то вони приймуть закон про незалежність Филипин, хоч би це було получене й з економічними втратами. Бо ті останні дадуться легко вирівнати, коли вже Филипини стануть незалежною державою.

О. С.

НОВОРІЧНІ РЕФЛЄКСІЇ

(Зі старого краю).

Є дуже гарне німецьке прислівя — Самохвальба воняє, приятельська похвала кульгає, а похвала від ворога — бренить. Пригадується мені це прислівя, коли кину оком не один рік, а десять чи пять взад...

Чим був український рух в очах Поляків і польської преси досі? Передусім рухом неістнуючої нації якихось „українців" (конче в лабках!) сміливою претенсією незнаного племени зрівнатися з історичними націями. Колиж цей рух прилирав остріші форми — його просто пятнувалося як бандитизм.

Тепер — від якихсь двох-трох літ, а особливо в останні місяці (звороти в думках не мають дати!) — все це змінилося, або зачинає радикально змінятися. Тасама преса, яка напр. у вступній статті доказувала ненауковість терміну „Україна", „український" (в лабках) — у дальших статтях доносила про події **на Україні** (вже без лабок), заперечуючи сама себе й осмішуючи сама себе і свої „наукові" виклади... А ось в „АБЦ", у варшавськім орґані Ендеції, зявилася довжезна стаття чолового публіциста партії, А. Новачинського, під заголовком „Вернигора", де широко оповідається про культурні досягнення українського (неістнуючого) руху, про його політичний розмах — тут і там, про те, що треба не спускати ока з того руху... неістнуючого народу. Оповідається про статті в анґлійській пресі про українство, про успіхи українства в Америці, про величезний зріст української періодики за Збручем і в Галичині, про українське малярство, що здобуло собі імя у Франції, про розвій українства в Чехії, — і викпивається тактику санації, яка хоче приборкати той рух. А при кінці — повна жалю увага, що росте те все і переростає голови принципіяльних неґаторів українства; що „минули ті часи, коли княгиня Вишневецька родила сина, на самий звук імени якого — „Ярема", тремтіло все, що жило між Дніпром і Бугом і... Сяном"; що представники нового руху „знають добре, що прокинувся люд, що став на ноги нарід і що розпочався неминучий нормальний біольоґічний процес визволення молодого і здорового племени"...

Так пише публіцист вшехполяків!

А вплинув на нього м. ін. і останній процес. Бо донедавна з усіх підсудних робилося платних аґентів, бандитів і каналій. Тепер — просимо прочитати цілу польську пресу з того приводу: — домагаючись їх укарання, вона віддавала дань респекту перед їх ідейністю і посвятою. Віленське „Слово" написало: треба було одно з двох зробити: або — не представляти в польській пресі тих людей героями, і окарати їх; або —, коли вже представлялося їх ідейниками — то треба, щоб президент скористав був з права ласки...

Факти і голоси преси, наведені мною, не є ізольовані. Вони типові для місцевої „більшостевої" преси. Не значить це, що польська громадська опінія наблизилася до думки змінити свою політику супроти Українців. **Але значить це далеко більше:** що в психіці польського народу супроти українського наступило певне **заламання:** що Поляки вже не можуть глядіти на наш національний рух як на „вибрик племени без історичних оправдань, як на „гайдамаччину". В глибині своєї душі вони вже бачать (хоч і противляться отверто визнати) в нас новий „молодий і здоровий нарід", з питомою культурою, з якою варта запізнатися; з своїми стремліннями і правами, з якими тяжко не числитися; з правом до життя, якому не протиставиться вже ніякий Ярема... Побачила польська преса, що український рух переріс через голови своїх противників, що українство своїм героїзмом виборoло собі право на своє імя в Росії і на Великій Україні, виборoло — культурними осягненнями — це право в Німеччині, в Анґлії, в Чехії, в Америці — і що найменше немудро є неґувати істнування цього народу, замикаючи для власного самозадоволення очі на факти, — деґрадувати його до ролі плєбса і „гайдамаччини"...

Ось у цій то **моральній перемозі українства** є значіння останніх літ для нас. Новий рік зачинається для нас під знаком **моральної перемоги** нашого руху, під знаком вирвання від противника признання нашої бодай теоретичної рівноправности (так як теоретично вирвали ми це признання від Росії). А це зміцнює силу нашого руху, а ослаблює силу тих, хто тому рухови противився. Бо інша річ поборювати „бандитизм", а інша — рух „молодого сильного народу"...

Як Росіяни так і Поляки поволі тратять у своїх власних очах почуття морального права трактувати нас як меншевартну націю. А хто тратить почуття морального права, стратить колись і саме це право...

Тяжко і траґічно, але надійно розпочинається для нас 1933 рік.

КАСОВИЙ ЗВІТ ОБЄДНАННЯ

(За грудень 1932 р.).

I. ПРИХІД:

З переносу з попереднього місяця		$ 20.43
Прихід за грудень 1932 р.		1,239.23
Разом		$1,259.66

II. РОЗХІД:

а) **Висилка до Краю:**		
1) Інваліди	$400.00	
2) Боєва акція	250.00	
3) Рідна Школа	125.00	
4) Закордонна пропаґанда	100.00	
5) Видавничий Фонд	100.00	
6) Політичні вязні	100.00	
7) Товариство „Просвіта"	50.00	
8) Народний Дім у Ходорові	22.00	
9) Письменникам	50.00	
10) Кошти пересилок, письм і телеґрам	12.15	$1,209.15
б) Удержання канцелярії		25.00
в) Почтова скринка		4.00
Разом		$1,238.15

III. ЗІСТАВЛЕННЯ:

Прихід у грудні 1932 р.	$1,259.66
Розхід	1,238.15
Остається в касі „Обєднання" з кінцем грудня 1932 р.	$21.51

Обєднання Українських Орґанізацій в Америці.

ПОЛІТИКА НЕДЕРЖАВНОЇ НАЦІЇ

Політична карта Европи й світа далеко не відповідає національному принципови. Є цілі народи, що живуть у ярмі других, національно незалежних. Це бездержавні, поневолені народи.

Чим буде політика недержавної нації, побачимо це найкраще на прикладах.

Коли Італія під пануванням „варварів" попала (починаючи від XIV ст.) в найстрашніший стан розкладу, й на темній ночі неволі не видно було, здавалося, ніодного промінчика світла надії на визволення — така темна й здеморалізована була народня маса — ґеніяльному Макіявелі (Монтескіє не вагається ставити його поруч Плятона й Арістотеля), котрий більш як хтонебудь болів над **неволею** власного народу, блиснула думка, написати антиотрую отруї проти тиранів народу й нею вигубити їх на італійській землі. В своїй книзі „Лібро дель Прінчіпе" пише він у суті речі тільки те, чим була до нього політика, й перший відмежовує політику від етики. З другого боку, він учить своїх земляків любови до свободи.

Колиж протягом кількох століть неволі Італійці всежтаки не затратили своєї народности, в XIX столітті виступає Мацціні, як батько визволення Італії. Вся його політика в суті речі зводиться до слів: **Італія для себе!**

У своїй статті п. з. **„Незалежність, єдність, свобода"** (1831 р.) Мацціні закликає своїх земляків: „Не вірте мирним чужинцям! Знищіть їхнє військо, що споганює своєю чужинецькою силою вашу землю!... Кров ваша й жертви окуплять вашу свободу. Вірте тільки самим собі, у вашу правду й у ваш меч! Не можете, ні, не смієте нічого сподіватися від чужинців! **Коли покладаєте надію на них, ви — дурні і нікчемні!** Братання може наступити тільки між рівними. Такими може вас зробити тільки перемога! Тільки вона може вам дати право, — без запідозріння вас у ледачости, без небезпеки зради, без неґідности випрошування ласки. Подати народам руку може тільки тоді, коли маєте армію й силу, щоб здобути собі право на істнування, котрого чужинець ніколи не може вам дати інакше, як тільки **шматочками,** лаючи вас, і без ніякої певности".

Коли хочете, в цих кількох реченнях виложена вся політика чину недержавного народу за своє визволення.

Або візьмім приклад нещасної Ірляндії.

Сім віків бореться Ірляндія за політичну незалежність. Це найбільше драматична боротьба, яку знає історія поневоленого народу. Спершу йде про ратування й закріплення рідної землі в своїх руках, далі про самоврядування, а врешті про **повну політичну незалежність,** про повний сепаратизм від Анґлії. До цієї геройської боротьби піднявся народ, котрий у національній неволі, що тревала віками, затратив рідну свою мову й котрому гнобителі зуміли накинути свою.

„Sinn-fein" — **Ми самі!** Отсі два слова за своє самостійне життя містять суть цілої ірляндської політики, перед якою тремтить могуча Анґлія. Два слова, що, як не можна краще, віддають суть політики недержавного народу.

Отже ядро політики недержавної нації, це постійна й послідовна боротьба проти чужого ярма, за його скинення, за власну свою державу, за самостійне життя, за свою націю.

Розуміється, недержавний нарід в умовах капіталістичного розвитку не виявляє з себе нічого **одноцільного.** І він знає свої соціяльні ґрупи й боротьбу їх за свої інтереси. Але ці інтереси мусять уступати на дальший плян перед спільними, найвищими інтересами визволення. Політика недержавної нації є боротьбою за свою повну незалежність, за свій самостійний духовий розвиток, отже в першій мірі за своє цілковите визволення, то для соціялістів недержавного народу не сміє буде байдуже, чи його народ має самостійно жити, чи має тільки він бути для гарненьких очей соціялістів пануючого народу гноєм в історичному розвитку пануючого народу.

Таким чином здобуття національної держави це головна й найближча мета всієї політики недержавного народу, це його історичне: **бути або не бути!**

(„Самостійна Думка").

Михайло Зощенко.

ЧОРНА МАҐІЯ

(1)

I.

Не такі тепер роки, щоби вірити в чари або, може бути, в чорну маґію, та тільки хто його знає?

Багато темних людців і тепер є. Як в інших селах, невідомо, а в селі Лаптінках воно так. У селі Лаптінках баби, наприклад, і недуги всякі замовляють, і на вогонь і на воду ворожать, і зілля дорогоцінної якости збирають. Що торкається іншого, не знаю, не скажу, ну, а недуги, це, будь ласка, правда. З недугами бабуся Василина навіть дуже гарно справляється.

Самособою, прийде якийнебудь хвинтик заграничний, він безумовно лише посміється.

— Ех, — скаже — Росія, Росія, темна країна!

Так йому що? Йому давай в циліндрі доктора, в блюзці, а на бабусю Василину він і не гляне. Та він, може бути, і на лікарського помічника Федора Іванича Васильченка не гляне. Он що! Он який то хвинтик!

Та з таким чоловіком я й сперечатися ніколи не згоджуся. Там у них і життя інше, а не таке; там, може бути, і недуг таких нема, як у нас.

Ось, розповідають, огрівачки в них поставлені в трамваях, щоби, значить, протяг ніжки не перестудив, будь ласка...

Так щож це? Таж це дальше й іти нікуди. Повна европейська просвіта й культура...

Ну, а в нас і життя тут інше і людоньки не такі. В нас ось баба, наприклад, малощо не померла від чорної маґії. Жінка Дмитра Наумича.

II.

А з дурниці все й вийшло. Її, затямте це собі, Дмитро Наумич із хати геть вигнав. Ось із того все й вийшло. А зрештою ні, не з того.

Спершу випадок був інший, сільський. У справу цю чортів син Івасик вмішався. Он що.

Жив собі на світі такий Івасик, мужик хорий та вбогий... Через нього все те сталося. Самособою, бували тут на селі й давніше ріжні пригоди: звикли, наприклад, мужики що весни тонути — то Василь Василич, мужик богатенький, потонув, то староста (війт) пірнув несподівано, то Івасик тепер... Та все те було по веселому, а такого, щоби, наприклад, бабу свою геть прогнати — тут і привички такої ніхто не мав.

Так ось Івасик хорий і вбогий... Я, як у Лаптінках розтаборився, зараз звернув увагу на Івасика. Ходить він, можете собі уявити, веселенький, ручки свої, ледащо, затирає. Я його затямив собі, спинив його тоді серед села, відвів на бік.

— Щож це ти, — питаюся — так нахабно ходиш і ручки свої затираєш, гадино?

А він, як тепер памятаю, так лукаво глянув на мене.

— А чого — каже— мені горювати? Мені тепер, знаєте, розкіш. Я, хоч і хорий і вбогий, а жити тепер буду, що аж гей. Дуже передімною широкий овид, що торкається багатих жінок і віна.

— Та що ти, — кажу — брешеш?

— Ні, — повідає — не брешу. Як хочете. Тепер мужик у дуже високій ціні, та лише, памятайте, мужик нежонатий... Та ви, — каже — зрештою самі погляньте, що довкола діється.

Глянув я кругом, ну, бачу — діла, як діла: на селі бабів аж кишить, дівка на вечерницях із дівкою танцює, а парубків наче корова язиком злизала. Нема їх парубків. Ніхто з хлопців-молодців, затямте це собі, з німецької війни додому не вернувся.

— Он — думаю — та-ак.

А Івасик ходить по селу та хвалиться.

— Діждався я — каже — мого святенька. Як завгодно. Дірвався я веселого життя. Я, хоч і слабий і вбогий, а мужик. Із пісні слова не викидають.

Так ось із тиждень походив по селі Івасик, став, песький син, на радощах самогонку хлептати, за річку їздити вдивився... Жила собі за річкою така парсуна, весела салдатка Нюшка... І, можете собі уявити, потонув Івась. Від салдатки вертався нічю пяненький тай потонув, дурень. Не вдержав свого щастя.

І дуже мужики тоді його на глузи підіймали.

III.

Ну, гарно. Під ніч він, наприклад, потонув, рано походили мужики понад беріг, насміялися досхочу тай ловити його забралися.

Виїхали на човнах, порушали гаками, якорями по дні подряпали — нема Івасика.

А річенька й уся вона нічого не варта — один розпорядок, що річенька.

Розсердилися мужики.

— Що, — кажуть — за чортова мати? Василя Василича відразу знайшли, старосту також відразу знайшли, а тут такої невидальщини, комашки, уявіть собі, такої знайти не можемо.

Пустили по ріці горшки... Ну, так. Звичайні горшки. Глиняні... Це не якийнебудь там темний забобон або, може бути, старинний звичай; це знаменитий спосіб, як знайти потопельника. Так, це можна навіть доказати науковими даними. Скажімо, труп лежить за корінь ногою, може бути, зачепився. Будь ласка. Над трупом вода рішучо обовязана крутитися та робити лійку... Горнець сюди — й туди, уявіть собі, крутиться.

Так ось і тут. Пустили горшки. Поплив один горнець насередину ріки і, дивимося, там крутиться. Встромили там гак — глибоко. Яма. Покрутили якором — остався там якір.

Тьфу ти, чорте!

Постановили мужики: пірнути треба.

Цей, другий, пятий — відпекуються.

Дмитре Наумичу... Той довго не сперечався, скинув із себе білля, пику свою перехрестив і пірнув.

І тут-то, вважайте, все й почалося.

IV.

Оповідав мені опісля Дмитро Наумич.

— Пірнув — каже — я. Добре. І лише я пірнув, як у цюж мить промайнула мені думка: „Щож, думаю, ходив тут такий Івась, парубок, нежонатий, тай і той у воді захлиснувся. Чогож — думаю — таку гарну нагоду я випускатиму з рук: вижену, наприклад, мою бабу тай оженюся з богатенькою.

Так ось він подумав і сам малощо водою не захлиснувся, малощо не згинув мужик — перебув у воді понад настановлену норму. Навіть мужики тоді затрівожилися, бо з води виступив великий міхур.

(Далі буде).

ЗМІНА В ОБСАДІ „МОТРІ" В ОПЕРІ „МАЗЕПА".

Управа Українського Артистичного Театру повідомляє, що замісць співачки Анни Лесицької, яка захоріла, виступить в опері „Мазепа", у ролі „Мотрі", **Талія Сабанієва,** яка співає від 12 літ на сцені Метрополітен Опера Компані в Ню Йорку.

Співачка пані Сабанієва, ліричний сопран, роджена в Греції, а вихована на Україні. Її участь в опері „Мазепа" причиниться цілком певно до більшого артистичного успіху опери. Управа Метрополітен Опери вже дала дозвіл пані Сабінієвій на виступ в опері „Мазепа". Вона співатиме, як і всі інші артисти, по українськи.

Опера „Мазепа" буде виставлена в Мекка Темпл, Ню Йорк, дня 4. лютого 1933 р.

СПРАВЛЕННЯ ПОХИБОК.

Шікаґо, Ілл. У фінансовім звіті Української Виставової Корпорації, оголошенім дня 11 січня, має бути: Пулмен (Сеґерич) $45.00, Й. Третяк, Ню Йорк, $10.00.

Бейон, Н. Дж. В дописі про виставу пропущено: Комітет вистави вислав через Союз Українок на Шікаґовську Виставу $10.00. Інформували чужинців про наші вибори ще й панночки: Анна і Пелягія Кушнір.

На вулиці.

— Сьогодні не можу віддати вам тих пятнацять долярів, пане Кущак. Може завтра. Завтра сподіваюся грошей...

— Від кого?

— Або я знаю?...

ВИСЛІД ЗАГАЛЬНОГО ГОЛОСУВАННЯ ЧЛЕНІВ У. Н. СОЮЗА

В СПРАВІ РЕФОРМИ ОБЕЗПЕЧЕННЯ ЧЛЕНІВ.

Увага: Справа реформи була предложена до загального голосування членів (REFERENDUM) на підставі §§. 133 а і 133 б, сторона 50 і 51 статута У. Н. Союза.

Згідно з § 133 в, цього статута, голоси більшости присутних (голосуючих) на зборах членів, мали право рішати о тім, чи відділ реформу одобрює або відкидає. А § 133 г каже, що для загального одобрення або відкинення реформи потрібна є більшість відділів, котрих члени більшістю своїх голосів справу реформи рішили.

Для того повний виказ голосування подається як слідує:

Відділи, котрих члени більшістю голосів реформу одобрили:

Число відділу	Число членів у відділі	Число відділу	Число членів у відділі
3.	59	94.	119
5.	74	95.	23
6.	18	96.	96
8.	106	97.	50
9.	76	98.	62
12.	50	99.	80
13.	30	100.	49
16.	29	101.	33
18.	58	102.	190
19.	6	103.	51
20.	83	105.	100
21.	49	106.	115
22.	50	107.	19
23.	24	109.	65
24.	58	110.	6
25.	30	111.	24
26.	15	112.	154
28.	73	113.	33
33.	73	114.	126
35.	12	115.	14
36.	69	116.	32
38.	117	118.	35
39.	70	119.	18
40.	17	120.	74
41.	15	121.	50
42.	79	123.	77
44.	87	124.	54
45.	115	126.	40
47.	30	127.	67
48.	21	129.	19
49.	11	130.	134
50.	93	131.	16
51.	19	132.	74
53.	35	135.	53
56.	73	137.	111
57.	66	139.	50
58.	66	142.	68
59.	84	145.	28
60.	15	146.	61
61.	21	148.	13
62.	51	149.	27
63.	123	150.	14
64.	43	151.	78
65.	155	152.	40
66.	56	153.	6
67.	72	154.	26
68.	17	157.	15
69.	45	159.	32
72.	34	160.	58
74.	31	161.	75
75.	47	162.	21
76.	137	164.	37
77.	34	165.	59
79.	6	167.	39
80.	29	169.	27
81.	66	171.	21
82.	35	173.	25
83.	67	174.	10
84.	26	175.	68
85.	56	177.	61
87.	70	178.	32
89.	10	179.	97
91.	157	182.	70
93.	31	183.	54

Число відділу	Число членів у відділі	Число відділу	Число членів у відділі
184.	7	288.	100
185.	45	289.	19
187.	17	292.	187
188.	20	293.	18
190.	16	294.	25
191.	46	295.	104
195.	28	296.	102
196.	25	297.	8
197.	19	299.	39
199.	6	300.	129
202.	29	301.	70
203.	50	304.	23
204.	75	307.	23
206.	198	308.	59
207.	42	309.	34
212.	30	310.	27
213.	153	311.	7
215.	14	312.	25
216.	36	316.	152
217.	191	317.	49
218.	129	319.	23
220.	90	320.	50
221.	212	321.	59
222.	7	323.	34
223.	104	325.	39
226.	7	327.	23
227.	42	329.	8
229.	110	330.	45
230.	122	331.	32
232.	30	333.	62
235.	67	336.	104
236.	71	338.	124
237.	103	339.	41
238.	44	340.	10
241.	44	341.	54
242.	80	345.	76
243.	47	347.	48
244.	13	349.	45
245.	73	350.	55
247.	145	351.	20
250.	10	352.	36
251.	73	353.	19
252.	38	354.	16
253.	51	357.	25
254.	44	358.	57
255.	47	361.	259
259.	102	362.	21
260.	21	364.	147
262.	26	367.	128
263.	36	368.	10
265.	13	369.	94
266.	52	371.	71
267.	31	372.	22
268.	33	374.	15
269.	18	376.	15
270.	96	377.	13
271.	35	378.	11
272.	5	379.	26
274.	74	381.	16
276.	231	385.	113
277.	54	386.	7
278.	26	388.	97
279.	11	390.	10
280.	74	392.	8
282.	100	396.	43
283.	56	400.	28
284.	30	401.	14
285.	12		

Відділи, котрих члени більшістю голосів реформу відкинули:

Число відділу	Число членів у відділі	Число відділу	Число членів у відділі
1.	189	210.	18
2.	112	211.	74
4.	48	214.	35
10.	75	225.	35
14.	58	228.	28
29.	86	231.	29
30.	45	234.	84
31.	80	239.	132
37.	67	246.	24
43.	23	249.	30
52.	25	256.	23
54.	12	273.	70
70.	144	286.	45
73.	55	291.	10
86.	103	303.	54
90.	120	305.	36
92.	7	306.	19
104.	130	318.	70
117.	39	324.	84
122.	35	326.	79
133.	98	328.	13
134.	49	335.	26
136.	75	337.	12
138.	28	342.	121
143.	35	344.	30
147.	210	355.	30
155.	214	356.	15
156.	78	359.	24
168.	107	360.	10
170.	97	363.	62
172.	16	365.	65
181.	79	370.	114
192.	49	373.	23
198.	32	375.	34
200.	54	383.	54
209.	54		

Відділи, котрих члени ухвалили здержатися від голосування в справі реформи, чекаючи на вислід конвенції:

Число відділу	Число членів у відділі	Число відділу	Число членів у відділі
7.	129	32.	19

Відділи, котрих члени не дали більшости голосів (ні за реформу ні проти):

Відділ	Число членів у відділі	Голосували за		проти
15	12	6	і	6
125	14	7	і	7
144	10	5	і	5
219	24	12	і	12

Відділи, котрих члени в справі реформи зовсім не голосували (відголосуваних бальотів не не звернули):

Число відділу	Число членів у відділі	Число відділу	Число членів у відділі
27.	31	248.	26
46.	17	257.	30
55.	23	261.	9
78.	71	275.	52
108.	51	281.	25
140.	47	287.	8
163.	66	290.	33
186.	34	298.	31
189.	14	314.	5
193.	51	315.	11
194.	13	322.	30
201.	25	332.	34
205.	10	334.	101
208.	20	366.	7
233.	25	382.	27
240.	5	384.	47
		391.	4

ЗІСТАВЛЕННЯ ГОЛОСУВАННЯ:

263 відділи, складаючіся з 14,381 членів більшістю голосів реформу одобрили.

71 відділів, складаючихся з 4,340 членів, більшістю голосів реформу відкинули.

2 відділи, складаючіся з 148 членів, більщістю голосів ухвалили чекати висліду конвенції.

4 відділи, складаючіся з 60 членів, мали рівне число голосів за і проти реформи.

33 відділи, складаючіся з 901 членів бальотів не звернули. Отже так, якби зовсім не голосували.

На тій підставі отсим проголошується, що резолюція головного уряду У. Н. Союза в справі реформи обезпечення як допомоги членам зістала **одобрена:** 263 відділами супроти 71, а відносно до числа членів 14,381 супроти 4,340, та що на тій підставі головний уряд приступає формально і леґально до виконання цеї ухвали, а саме до друкування і виписування нових грамот для тих членів, що до виміни **добровільно** будуть зголошуватися.

ЕКЗЕКУТИВНИЙ КОМІТЕТ У. Н. СОЮЗА:

Микола Мурашко, гол. предсідатель.
Іван Каштанюк, гол. рек. секретар.
Роман Слободян, гол. фін. секретар.
Василь Левчик, гол. касієр.
Петро Маційовський, упр. „Свободи".

ГОЛОСИ ЧИТАЧІВ

ПРО ЧИСТОТУ НАШОЇ МОВИ.

Прочитав я допис М. Петренка про статтю Ляховича „Церква й ми" тай подумав собі, що дійсно має рацію дописувач, коли обурюється дуже численним уживанням Е. Ляховичем чужих слів. Дійсно, на якого біса ті чужі слова, коли наша рідна мова така багата й гнучка та в ній і так „повно ріжних московських і польських слів та зворотів, які повинні бути викорінені". Я також не буду тут говорити ні про Бога, ні про віру, а хочу пособити читачам трохи розібратися в „чистоті рідної мови".

М. Петренко каже про засмічення української мови московськими й польськими словами та зворотами, а тимчасом українські й навіть російські вчені фільольоґи признають, що, навпаки, московська мова „засмічена" українськими зворотами та словами, бо не Москалі несли науку й просвіту та „правила мови" на Україну, а навпаки, Українці несли все це на Московщину й саме в тих часах, коли формувався так званий російський „літературний язик". Отож треба шукати „українського сміття" в російській мові, а не лише в українській мові шукати „російського сміття". Таксамо й з польською мовою не все стоїть так, як думає М. Петренко. Адже ці дві мови славянські й близькі, бо мають спільну прамову. Люди сотками років жиють поруч себе, а тому й мають одні на других певний вплив. Але хіба на Буковині, на Кубані, в Полтавщині, Херсонщині, Катеринославщині й почасти на Київщині та в Чернигівщині, і навіть на Волині, є багато польського впливу на українську мову, де або зовсім не було Поляків, або де вони мали лише своїх панів, а маса залишалась українською?

М. Петренко навів кілька речень, написаних Ляховичем, які дійсно мало зрозумілі для пересічного читача. Але разом з тим Петренко не подав свого перекладу тих речень на загально зрозумілу мову. Ґазету видається і для тих, що читають „Тарзана" та ріжні новинки буденного й кримінального характеру, і для тих, що читають політичні статті, а й для тих, які цікавляться й глибшими проблємами. Звичайно, найбільше читачів належить до першої катеґорії, то й для них дається в ґазеті найбільше матеріялу.

Та послухав я М. Петренка й кинувся до творів Шевченка, Франка, Івана Нечуя Левицького, Кониського й навіть молодшого письменника Коцюбинського шукати по українському отих ріжних: автомобілів, телефонів, телеґрафів, націй, пролетаріятів, аксіом, ідей, револьверів, кальошів, автоматів і т. д. і т. д. І не знайшов! Та потім згадав, що ми в Америці маємо наше село, наших фармерів, між якими властиво можемо вчитися „чистоти української мови". Та коли пригадав усі оті: бойсики, гавзи, фенси, мапи, гарнобілі, вінди, шейди, лайни лайкування, мапування, випування, вешування і т. д. і т. д., то аж в горячку мене кинуло.

Та пригадав я теж, як у часах революції українські „щирі патріоти" не хотіли вживати „чужинецьких слів" і перекладали їх так: „Голодранці (замісць „пролєтарі") всього світа докупи єднайтесь", а ріжницяж у поняттю нашого народу між „пролєтарем" та „голодранцем" є. А потім ще пригадав оті всі самопери, самопали, мокроступи, дротоговорати, напії, голярні, далекозори, валки і т. д. і т. д., то знову передімною стала примара отакого „патріота", що белкоче ніби по українському, а не розуміє, про що він говорить, „зберігаючи чистоту рідної мови".

А потім влізли ще до голови оті турецькі, татарські та німецькі слова, як: шапка, хата, каюк, курдюк, дишло, друшляк, стельвага, гавптваха, бульба, каланча, джермали, гарба, кінь, лошак, ярмарок, гарасівка, краватка, маґдибурка і т. д. Аж перед очами в мене почорніло, що наша мова „не має властиво своїх слів", а все позичені від когось іншого. Ледви трохи втішився тим, що пригадав, що чим більше цивілізовані народи, тим більше вони мають спільних слів, тим ближче вони по своїй мові й висловами своїх переживань, ідей, ріжних понять наближаються один до одного. Пригадав я, що колиб розібрати анґлійську мову, чи німецьку, чи італійську, францеську, румунську, турецьку, то скільки можна булоб знайти там „чужих слів", а в Росії був навіть словник, що числив 80,000 чужих слів, які ввійшли в російську мову. Здається, що найменше мають чужих слів Зулюси, Готентоти, Кафри й т. д., але годі нашому народови з його мовою спускатися до них.

Я тут не хочу боронити Е. Ляховича й дійсно вважаю, що його стаття написана тяжкою мовою, алеж не такою, щоби перелякати нею інтеліґентного читача і примушувати його хапати за словник.

І. Бондар,

Ню Йорк, Н. Й.

НАГЛИЙ СУД.

(7)

Предсідник відчитує свідоцтво з загального шпиталя у Стрию, яким стверджується, що ранений свідок Андрухів не може явитися на розправі.

Д-р Шухевич ставить внесок, щоб Андрухова переслухати особисто в лічниці у Стрию.

Прокуратор тому противиться і твердить, що того роду внески оборони мають на ціли лише відволікання розправи.

Д-р Шухевич: Я є ворогом відчитування зізнань, бо то противиться засаді безпосередньої розправи. Але ставлю свій внесок на дуже важну обставину, бож мій клієнт є обвинувачений у тому, що стріляв до Андрухова. А щодо того, що я нібито маю на ціли відволікання розправи, то скажу тільки, що п. прокуратор не має потреби спішитися до кари смерти.

По 10-мінутовій перерві трибунал рішив відчитати зізнання Андрухова, а щодо попередніх внесків прокуратора й оборони в справі не переслухати деяких свідків, то трибунал рішив не переслухувати лише тих свідків, яких не переслухувати згодився і прокуратор і оборона. Інших свідків, яких хотів вилучити з розправи прокуратор, трибунал рішив переслухати.

В своїх зізнаннях Андрухів говорить про те, як відбулася погоня за втікачами, та що його ранив вищий ростом і що оба втікачі мали по два револьвери. Віддали вони 7 стрілів.

Після відчитання зізнань Андрухова д-р Шухевич ставить внесок, щоби таки особисто переслухати свідка Андрухова, бо, як виходить з відчитаних його зізнань, його переслухували недокладно. Справа йде про те, чи Данилишин вмисно спрямував зброю до Андрухова, чи стрілив до нього припадково, тим більше, що Білас, утікаючи, крикнув до Данилишина: „Стріляй на пострах". Треба докладно ствердити, чи Данилишин умисно стріляв до Андрухова, щоби його вбити, бо новий карний кодекс бере під увагу теж припадковий стріл. Ця обставина дуже важна, бо Данилишин і за Андрухова стає перед наглим судом.

Прокуратор противиться тому внескови.

Д-р Ганкевич піддержує внесок д-ра Шухевича, а на закид прокуратора, що оборона хоче відволікати розправу, відповідає німецькою пословицею: „**Nur die Toten reiten schnell**", а підсудні — докінчує оборонець — ще жиють. І саме завданням оборони є якнайдовше те їхне життя удержати.

Предсідник заявляє, що справу того внеску трибунал розглядатиме пізніше, а тепер заряджує відчитання оречень знавця, д-ра Гарбєня, відносно лікарських оглядин ранених у Городку й підчас погоні за учасниками нападу.

Як згинув Березинський.

Знавці відчитали оречення в справі лікарських оглядин Колача, Комана, Дембіцького, Стеблєцького, Коята, Слуґоцького й Андрейчука. По відчитанню протоколу секції тіла Коята і оглядин ран Слуґоцького оборонці хотіли устійнити, на якій висоті знаходилися рани і який був напрям куль відносно обох постерункових.

Коли прийшла черга на відчитання протоколу з секції тіла Березинського і Старика, тоді прокуратор намагався спротивитися відчитанню протоколу, але предсідник, по вислуханні внеску д-ра Шухевича рішив оба протоколи відчитати.

З протоколу виходить, що покійний Березинський згинув від стрілу у висок з безпосередньої віддалі. Напрям кулі був поземий.

На запит д-ра Шухевича **знавець, д-р Гарбєнь, не виключає, що покійний Березинський міг покінчити самогубством.**

Як відомо, покійний Березинський був тяжко ранений ще в бік і в ногу.

Покійний Старик одержав один стріл у праве легке із безпосередньої віддалі.

Самогубство Старика теж не виключене.

Д-р Вестфалевич: При вбитому Березинському знайдено в кишені камізельки кілька звоїв паперу, а в другій кишені трубку. Як у звитках так і в трубці було ціянкалі. Зі слів д-ра Вестфалевича видно, що чоловік, який мав до діла з цею нагальною отруєю, був обізнаний з цього роду отруєю і переховував її старанно. Хемікалії, знайдені в хаті Біласа, це невинні ліки, які переважно в кожнім домі трафляються.

На тому перервано розправу до год. 5-ої пополудні.

Понеділок пополудні.

Йдучи на пополудневу розправу, ніхто не знав, що прийдеться йому переживати саме того дня такі глибоко драматичні хвилини, які назавжди останутся в памяти. Можна сміло ствердити, що такого драматичного процесу у Львові ще не було.

Оборона, яка виступає цілий час з найбільшою солідарністю, просто по геройськи боронить позиції, і головно завдяки їй процес стоїть на небувалій висоті. Правда, часто приходить до сцисій між обороною і прокуратором та предсідником, але все те проходить в атмосфері надзвичайної поваги. Усі здають собі справу, що в процесі йде про велику-велику ставку — чотири життя молодих хлопців.

Настрій салі дострoюється до загальної поваги. Не чути насмішок і кепковань, хоч публика в подавляючій більшости неукраїнська. Часто можна почути розмови про особу підсудного Данилишина, який своїм захованням мусить заімпонувати навіть найзавзятішим ворогам.

І ніхто не надіявся, що пополуднева розправа скінчиться плачем того сильного хлопця підчас зізнань о. Кіндія, плачем не страху чи заломання, але — як він сказав, успокоївшись: „Не думайте, що я за себе плачу, ні"!

Це була кульмінаційна точка розправи і добре, що вона була при самому кінці розправи. Бо ледви чи після того можна булоб вести процес без довшої перерви.

Сензацією були зізнання головного філяра акту обвинувачення, **Мотики.**

В год. 17.15 увійшов трибунал, а предсідник оголосив, що відкидає передполудневий внесок оборони в справі переслухання свідка Андрухова тому, що цей свідок зізнав уже докладно і під присягою.

(Далі буде).

Батько (до сина): Тобі вже 18 літ. Ти повинен старатися також трохи помагати родичам.

Син: Добре, тату, а що я мав би зробити?

Батько: А ось заплати дві останні залягаючі рати за твій дітючий візок.

ПРОТОКОЛ

з річних зборів Виконавчого Комітету „Обєднання Українських Організацій в Америці", які відбулися дня 26 жовтня 1932 р. в домі під ч. 83 Ґренд Ст., Джерзи Сіти, Н. Дж.

(4)

о. Клодницький годиться ідеольоґічно з рефератом, хоче тільки додати деякі поправки, а саме: Угодовщина в краю не розгорнулася до тої міри, до якої це представив прелеґент. 90 відсотків живе здоровими самостійницькими ідеями, а лише малий відсоток є справжніми угодовцями, до яких зачисляє таких як еп. Хомишин, Назарук, Луцький і кількох інших. І навіть ці люди не є цілковито переконаними угодовцями, а до цеї політики заставили їх радше грошеві клопоти, з яких вони думали вилабудатися через субвенції уряду. Це було причиною їх угодових концахтів.

Кедровський погоджується вповні з рефератом і каже, що о. Клодницький своєю поправкою тільки потвердив гадки референта. Бо люди, вичислені ним, не є відорваними одиницями, тільки репрезентують поважні партії і групи людей. Додайте до цього наш найстарший щоденник „Діло", а дістанете образ угодовщини. Грошеві клопоти не можуть ніяк оправдувати цеї політики. Навпаки, можуть її ще більше осудити.

о. Гундяк погоджується з рефератом і висказує думку, що він причиниться до скристалізування нашої політичної думки на еміґрації.

Скоцко годиться з рефератом без застережень.

Ревюк погоджується засадничо з гадками про почування і про ролю, яку ірраціональний фактор відграє в життю одиниці і нації. Поглиблює деякі думки і збагачує їх новими прикладами. Додає однак, що не треба занадто поборювати раціоналізм, бо раціонально ми можемо також дуже добре орудувати ірраціональними елементами. Якраз цього старокраєвому проводови брак. Про це мусимо повторяти так довго, аж поки це не ввійде в кість і кров нашої провідної верстви.

Мишуга пояснює, чому ми звідси критикуємо часами старокраєвих провідників. Це тому, бо ми бачимо й звідси, як вони не хочуть поступати і розвиватися з духом часу та продовжують загумінковість і відсталість довоєнних часів. Ця психічна структура, яку змалював референт, є також причиною їх пасивного й іґнорантського відношення до справ нашої еміґрації. Провідники в краю не знають, що ми тут робимо й які розвязуємо питання та до чого стремимо. Вони нам у нашій праці не помагають, а часто ставлять приклад інших народів, мовляв, скільки вони зробили для своїх братів у старім краю. А чи знають наші старокраєві провідники, скільки інші народи зробили і роблять для своїх еміґрацій? Посилаючи сотки тисяч долярів до краю, ми маємо право ставити ці питання. Ми маємо також право й обовязок знати, які розвязуються в краю проблеми і куди провідники прямують, щоби дійти до здійснення нашого загально-національного ідеалу.

о. Клодницький повторює, що ідеольоґічно годиться вповні з рефератом; боїться тільки, що гостра критика викличе тут на еміґрації противний ефект.

Дармограй: Ми маємо тут труднощі у збиранню жертв. Через конкуренцію у збиранню датків ми викликуємо ворожнечу поміж поодинокими товариствами. Тому подібні реферати є тільки витратою часу. Треба займатися тутешніми справами, а саме працею над молодим поколінням. Коли молодь пропаде, то з нею пропаде в Америці й українська справа. Коли наш нарід в краю не вміє собі сам дати ради, то він не повинен називатися народом.

Галичин зазначує, що справа, яку підніс Дармограй, не належить до нарад річних зборів. „Обєднання" має свій статут і директиви від Конґресу, в яких зазначено, чим воно має вести політику і чим займатися. А ці директиви говорять виразно, що Обєднання повинно цікавитися також і старокраєвими справами. Він не годиться також з о. Клодницьким, що реферат Ляховича викличе відемний відгук серед нашої еміґрації. Український еміґрант вже настільки свідомий, що може розгладати ріжні квестії не тільки під кутом їх позитивних, але також негативних сторін. Того роду критика зовсім не захитає українського еміґранта у його почуваннях до рідного краю. Вона поможе йому краще розріжнити ті течії, які змагаються в краю. Бо те, що говорить референт, не є тільки його власною думкою. Таку ідеольоґію заступає тепер увесь молодий елемент, який у своїм ділянню прямує до успіху даної ідеї, а не до пустої фразеольоґії.

Каштанюк погоджується з Дармограєм щодо того, щоби полишити старий край у спокою, а занятися тим, що діється тут.

Слободян говорить, що висказані в рефераті думки вимагають більше часу і глибшої дискусії. Ми грішимо тим, що декому з нас здається, що питання маловажні, а це тому, бо ми задалеко віддалені від Рідного Краю. Наші брати за океаном мають моральне право вимагати від нас деякої помочі. Тому він не годиться з Дармограєм і наводить приклади з Ірляндією, Чехією, Литвою, Польщею, де еміґрація помогла у створенню їх держави. Ми повинні робити таксамо й заняти супроти старокраєвого проводу виразне становище. Ми не можемо забувати про старий край, бо хіба не на любови до старого краю і рідної культури ми почали будувати тут наші інституції і дійшли до нинішних успіхів?

Дармограй пояснює, що кожда розсіяна праця не приносить користи. Він думає, що коли „Обєднання" сконцентрує всю свою увагу на тутешню роботу, то це принесе далеко більше користи.

Мишуга підносить, що тутешні справи є також в програмі „Обєднання", а те, що він хотів би перефорсувати п. Дармограй — за двадцять літ само прийде. Нашим обовязком є виховати нових молодих провідників, які перебрали би по нас спадщину і повели нашу роботу далі, хоч би у дещо відмінних формах. Дармограй милиться, що такі реферати є витратою часу. Вмілими розвязувати старокраєві проблеми — зумієкождий розвязати аналоґічні питання і на американській землі. Цей реферат, хоч дещо тяжкий, але він призначений для тих, на яких спочиває обовязок проводу.

RADIO.

Northampton Ukrainian Choir to make its first Broadcast over Radio Station W.C.B.A., Allentown, Pa.

The Northamton Ukrainian Choir will make its first radio broadcast over station W.C.B.A., Allentown, Pa., January 22, at 5:30 to 6:00 P. M. The program will be as folows: 1. "We Pray to Thee", Psalm 65 and Psalm 145; 2. "Our Father;" 3. "To Thee We Sing;" 4. "Leave Me Out for the Evening, Mother;" 5. "The Evening Bell;" 6. "The Gray Falcon;" 7. "Silent Night" and 8. "The Curly Willow."

The Northampton Ukrainian Choir, under the direction of Mr. Alexander Poticha, consists of forty well trained voices. This Choir has given numerous concerts in the home town and in Palmerton and Minersville, Pa.

Radio Station W.C.B.A. operates on 1440 kilocycles and 208.2 wave-length motors, has a Watt power of 520.

Steve Yaremchuk,

ЯК МИ ПОМАГАЄМО РІДНОМУ КРАЄВИ.

ДЖЕРЗИ СІТИ, Н. ДЖ.

Народний податок.

Слідуючі члени Братства св. Івана Хрестителя, від. 270 У. Н. Союза, зложили по 50 ц.: В. Гіль, О. Яцків, І. Бобовник, Ю. Гук, І. Потонець, М. Косоноцький, С. Ленчук, С. Сайчук, С. Кіцей, Л. Кулич, М. Турчинський, Я. Осміловський, Й. Жарський, Я. Сай, С. Мисак, М. Пігура, А. Тенюх, А. Лютий, М. Салюк, О. Колісник, Р. Струж, Л. Дума, І. Станіславишин, Е. Баран, М. Заяць, А. Бусько, М. Стегницький, Т. Струж, Євка Дворніцька, С. Кот, С. Гриник, І. Миць, Й. Кірат, Танька Кшачковська, С. Ґріца, А. Ярош, А. Мазур, А. Корнило, Г. Шустикевич, О. Кухар, П. Магура, П. Грабар, А. Кірат, М. Леуш, А. Борик, І. Циліковський, С. Підгурський, В. Коваль, К. Гайдучок; по 25 ц.: П. Світницький і В. Миланяк. — Разом $25, які вислано до Обєднання на допомогу Рідному Краеви.

Микола Пігура.

МІТІНҐИ ВІДДІЛІВ У.Н.СОЮЗА

ЙОНКЕРС, Н. Й. Тов. Подільська Січ, від. 8, повідомляє всіх своїх членів, що мітінг відбудеться в неділю, 22 січня, в салі Укр. Гор. Клюбу, 29 Джексон ул., в годині 2-ій пополудни. Уряд просить членів довгуючих явитись і вирівнати свої вкладки, бо інакше будуть суспендовані. Уряд на 1933 рік зістав вибраний: Гр. Сакала, предс.; П. Гарматюк, заст.; Гр. Скробач, кас.; Н. Мазур, заст.; В. Мандзій, секр.; К. Чолій, заст.; І. Сокирка, тростіс; Н. Кендюрський і П. Гарасимів, контрольори; А. Хицяк, Т. Кренца, М. Серединський і Ст. Букатар, контрольори; Н. Гавриляк, капітан. — В. Мандзій, секр.

ФІЛАДЕЛФІЯ, ПА. Подається до відома усім місцевим і позамісцевим членам Бр. св. Георгія, від. 239, що річні збори відбудуться в суботу, 21 січня, в домі У. А. Горожан на Френклин ул., в 6-тій годині ввечір. Кождий довгуючий член має вирівнати свої залеглости за себе і за дітей, бо хто цего не зробить, буде суспендований. На тих зборах буде вибір уряду на 1933 рік і справоздання контролі, тому кождий член обовязаний є явитись на тих зборах. — Н. Наконечний, предс.; І. Паращак, кас.; Н. В., секр.

СКРЕНТОН, ПА. Бр. Усп. Пресв. Богородиці, від. 123, повідомляє своїх членів, що річний мітінг відбудеться в неділю, 22 січня, в годині 2-гій пополудни, в гали церковній при Норт Мейн Евеню. Проситься всіх членів прибути на сей мітінг, бо буде вибір уряду на 1933 рік та інші важні справи. Проситься довгуючих членів вирівнати свої вкладки сего місяця. — Гр. Мракало, секр.

ТРЕНТОН, Н. ДЖ. Тов. ім. Б. Хмельницького, від. 245, повідомляє всіх своїх членів і члениць, щоби всі явились на мітінг в неділю, 22 січня, в годині 2-гій пополудни. Присутність кождого члена конечна, об буде справоздання з річного мітінгу, вибір делеґата на конвенцію та інші справи до полагодження. Довгуючих членів проситься вирівнати свої залеглости. Застерігається, що делеґата вибереться в присутности тих членів, котрі будуть на мітінгу. — Іван Сабат, предс.; Іван Музика, кас.; Василь Гасій, секр.

ЙОНГСТАВН, О. Подається до відома усім членам відділу 140, що на річнім мітінгу 15 січня вибрано уряд на 1933 рік як слідує: Михайло Терлецький, предс.; Ст. Роган, заст.; Теодор Нановський, секр.; Стефан Нацовський, заст.; Михайло Коґут, кас.; Ілія Стрільбицький, заст.; Теодор Бойко, Василь Терлецький і Іван Терлецький, контрольори; Микола Мирдич, Іван Рудик, Іван Кораницький і Стефан Роган, доз. хорих; Іван лисак до фани. Мітінги будуть ідбуватися в трету неділю в місяці, в гали Народ. Помочі, 525 Вест Райен Евеню. Адреса секретаря: Теодор Нановський, 1072 Marble St., Youngstown, Ohio.

ДРІБНІ ОГОЛОШЕННЯ

ЧИТАЙТЕ УКРАЇНСЬКІ КНИЖКИ І ГАЗЕТИ БО ЧАСТЕ ЧИТАННЄ ВЕДЕ ДО ПРОСВІТИ. А ПРОСВІТА — СЕ СИЛА. ПИШІТЬ ПО НАЙНОВІЙШИЙ ЦІННИК КНИЖОК.